

ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН ЯАМ

**ХУУЛЬ ТОГТООМЖИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХТЭЙ ХОЛБОГДОН
ГАРАХ ЗАРДЛЫН ТООЦОО**

/ХЭВЛЭЛ МЭДЭЭЛЛИЙН ЭРХ ЧӨЛӨӨНИЙ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ШИНЭЧИЛСЭН
НАЙРУУЛГЫН ТӨСӨЛ/

УЛААНБААТАР ХОТ
2024 он

АГУУЛГА

Нэг.Ерөнхий мэдээлэл

Хоёр.Хэвлэл. мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл батлагдан гарснаар иргэнд үүсэх зардлын тооцоо:

2.1.Зардал үүсэх эсхийг нягтлах

Гурав.Хэвлэл. мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл батлагдан гарснаар хуулийн этгээдэд үүсэх зардлын тооцоо:

3.1.Хуулийн этгээдийн гүйцэтгэх үүргийг тогтоох;

3.2.Нэг бүрийн зардлыг тооцох;

3.3.Тоон үзүүлэлтийг тооцох;

3.4.Нийт зардлын дүнг тооцож гаргах;

3.5.Хялбарчлах боломжийг шалгах;

3.6.Нэмэлт зардлыг тооцох.

Дөрөв.Хэвлэл. мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл батлагдан гарснаар төрийн байгууллагад үүсэх зардлын тооцоо:

4.1.Төрийн байгууллагад үүсэх зардал байгаа эсэхийг нягтлах, зардлыг тооцоолох.

ХУУЛЬ ТОГТООМЖИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХТЭЙ ХОЛБОГДОН ГАРАХ ЗАРДЛЫН ТООЦООНЫ ТАЙЛАН

*/Хэвлэл. мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл/
Нэг.Ерөнхий мэдээлэл*

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн¹ 18 дугаар зүйлийн 18.1 дэх хэсэгт “Хууль тогтоомжийн төслийг баталснаар тухайн хууль тогтоомжийн үйлчлэх хүрээнд хамрагдах иргэн, хуулийн этгээд, төрийн байгууллагын үйл ажиллагаанд үүсэх зардлын тооцоог тухай бүр гаргаж, зардал, үр өгөөжийн харьцааг энэ хуулийн 12.1.4-т заасан аргачлалын дагуу тодорхойлно” гэж заасны дагуу Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл батлагдсанаар уг хуулийн үйлчлэх хүрээнд хамаарах иргэн, хуулийн этгээд, төрийн байгууллагын үйл ажиллагаанд шинээр үүсэх болон нэмэгдэх зардлыг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 4 дүгээр хавсралтаар батлагдсан “Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоо хийх аргачлал” /цаашид “аргачлал” гэх/-ыг баримтлан зардлын тооцоог хийнэ.

Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл батлагдсанаар уг хуулийг хэрэгжүүлэх иргэн, хуулийн этгээд, төрийн байгууллагад үүсэх зардал, ачааллыг тооцож, үүнийг хялбарчлах, бууруулах талаар санал боловсруулахад энэхүү тайлангийн зорилго чиглэгдэх болно.

Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн зохицуулалтыг хууль санаачлагчаас хүлээн авч судлан үзэхэд хуулийн төсөл батлагдсанаар зардал тээгч гурван бүлэг этгээдээс зөвхөн хуулийн этгээдэд тодорхой төрлийн зардал үүсгэхээр байна. Энэ талаар цаашид дэлгэрүүлэн тооцох болно.

¹ “Төрийн мэдээлэл” эмхтгэлийн 2015 оны 7 дугаар сарын 03-ны өдрийн 25 дугаарт нийтлэгдсэн

**ХОЁР. ХЭВЛЭЛ МЭДЭЭЛЛИЙН ЭРХ ЧӨЛӨӨНИЙ ТУХАЙ ХУУЛИЙН
ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГЫН ТӨСӨЛ БАТЛАГДСАНААР
ИРГЭНД ҮҮСЭХ ЗАРДАЛ**

Хуулийн төсөл батлагдсанаар иргэнд үүсэх зардлыг тооцоолохдоо Засгийн газрын 2015 оны 59 дүгээр тогтоолын дөрөвдүгээр хавсралтаар батлагдсан “Хуулийн төслийг дагалдан гарах зардлын тооцоо хийх аргачлал”-д дараах үе шатын дагуу хийхээр зохицуулсан болно. Үүнд:

- Иргэний гүйцэтгэх үүргийг тогтоох;
- Цаг хугацаа болон гарч болох зардлыг тооцох;
- Тоон үзүүлэлтийг тооцох;
- Нэмэлт зардлыг тооцож гаргах;
- Хялбарчлах боломжийг шалгах

Дээрх бүх үе шат нь иргэнд дээрх хуулийн зохицуулалтаар шинээр бий болгож байгаа үүргийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон тухайн нэг иргэнээс зарцуулах хугацааг тогтоох үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд чиглэгддэг болно.

Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд иргэнд үүрэг оногдуулсан, хамааралтай зохицуулалт тусгагдаагүй бөгөөд аргачлалд заасан дараагийн үе шатыг шалгах шаардлагагүй буюу иргэнд зардал үүсгээгүй байна.

**ГУРАВ. ХЭВЛЭЛ МЭДЭЭЛЛИЙН ЭРХ ЧӨЛӨӨНИЙ ТУХАЙ ХУУЛИЙН
ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГЫН ТӨСЛИЙГ ДАГАЛДАН
ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДЭД ҮҮСЭХ ЗАРДЛЫН ТООЦОО**

Энэ хэсэгт Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл батлагдсанаар хуулийн төслийн үйлчлэлд хамаарахаар заасан хуулийн этгээдүүдийн хувь уг хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотойгоор тэдэнд үүсэх зардлыг мөнгөн дүнгээр тооцоолон гаргана.

Ийнхүү үүсэх зардлыг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын дөрөвдүгээр хавсралтаар батлагдсан “Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоо хийх аргачлал”-ын 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх хэсэгт заасны дагуу дараах үе шаттайгаар тооцоолно. Үүнд:

- хуулийн этгээдийн гүйцэтгэх үүргийг тогтоох;
- нэг бүрийн зардлыг тооцох;
- тоон үзүүлэлтийг тооцох;
- нийт зардлын дүнг тооцож гаргах;
- хялбарчлах боломжийг шалгах;
- нэмэлт зардлыг тооцох.

3.1.ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ГҮЙЦЭТГЭХ ҮҮРГИЙГ ТОГТООХ:

Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн зохицуулалтыг судалж үзэхэд мөн хуулийн төслийн 8 дугаар зүйлд дараах зохицуулалт туссан байна. Үүнд:

“8.1.Хэвлэл мэдээллийн байгууллага нь ашгийн төлөө болон ашгийн төлөө бус зорилготой, олон нийтийн, хүйн, арилжааны төрөлтэй байна.

8.2.Олон нийтийн болон хүйн хэвлэл мэдээллийн байгууллага нь ашгийн төлөө бус зорилготой байна.

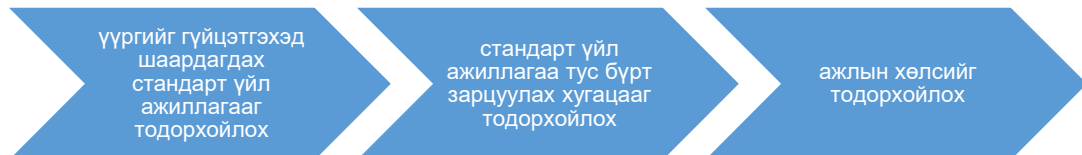
8.3.Энэ хуулийн 8.2-т зааснаас бусад хэвлэл мэдээллийн байгууллага нь ашгийн төлөө зорилготой, компани хэлбэрээр зохион байгуулагдсан байна.” Гэж заажээ.

Энэ нь одоо үйл ажиллагаа явуулж байгаа хэвлэл мэдээллийн чиглэлийн бүх этгээдүүдийг хуулийн этгээд,тэр дундаа хүйн болон олон нийтийн хэвлэл мэдээллийн байгууллага биш бол компанийн хэлбэрээр үйл ажиллагаагаа явуулахыг зааж өгсөн байна.

Иймд энэхүү үүргийг биелүүлэхтэй холбоотой үүсэх зардлыг аргачлалд заасан алхамын дагуу гүйцэтгэн тооцоолох болно.

3.2.НЭГ БҮРИЙН ЗАРДЛЫГ ТООЦОХ

Энэ шатанд өмнөх шатанд тодорхойлсон хуулийн этгээдийн хүлээж буй үүрэг, түүнийг гүйцэтгэхэд нэг хуулийн этгээдээс зарцуулах мөнгөн зардлыг тооцоолон гаргана. Ингэхдээ дараах дарааллыг баримтална. Үүнд:

Стандарт үйл ажиллагаа болон зарцуулах хугацааг тодорхойлохдоо Засгийн газрын 59 дүгээр тогтоолын дөрөвдүгээр хавсралтад заасан хугацааг харгалзан үзэхийн хамт хуулийн этгээдийн бүртгэл хийх чиг үүрэг бүхий байгууллагын ажилтантай уулзалт ярилцлага хийх дүнд бий болсон үр дүнг ашигласан болно.

Иймд энэ үүргийн тухайд үүргийг нэг удаа хэрэгжүүлэх тул тухайн зардал нь хууль хэрэгжиж эхэлснээр нэг удаа гарах юм.

Тухай үүргийн агуулгыг тогтоохдоо Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуульд заасан хуулийн этгээд байгуулахад хийгдэх ажиллагааг дор задлан тусгав.

*Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг
дагалдан гарах зардлын тооцооны тайлан*

Хүснэгт 1

д/д	Гүйцэтгэх үүрэг	Үүргийн мэдээллийн агуулга	Стандарт үйл ажиллагаа	Зарцуулах хугацаа
1	Хуулийн этгээдийн буюу комданийн хэлбэрт шилжих	Хуулийн этгээдийн нэрийн баталгаажуулалт хийх хүсэлт гаргах ²	өргөдөл гаргах (цахимаар эсхүл бичелэн)	60 минут
		Хуулийн этгээд бүртгүүлэх өргөдөл гаргах		30 мин
		Үүсгэн байгуулах баримт бичиг буюу хуулийн этгээд байгуулах шийдвэр /тогтоол/, дүрэм, хуульд заасан тохиолдолд үүсгэн байгуулах гэрээ;	Үүсгэн байгуулах баримт бичгийг бэлтгэх, шийдвэр гаргах	480 минут
		улсын тэмдэгтийн хураамж төлсөн баримт;	Тэмдэгтийн хураамж төлөх	10 минут
		хувь нийлүүлсэн хөрөнгөтэй тохиолдолд нотлох баримт;	нотлох баримтыг бэлтгэх	30 минут
		.хуулийн этгээдийн хаягийн нотлох баримт. ³	хаягийн нотлох баримтын лавлагаа авах	20 минут
2	Нийт хугацаа			620 мин

Ажлын хөлсийг тооцож гаргахдаа дундаж ажилтанд олгох сарын үндсэн цалинг Хөдөлмөрийн тухай хуульд заасан нэг ажилтны ажиллах цагийн горимоор тогтоосон хугацаанд хувааж ажлын хөлсийг өдөр, цаг, минутаар гаргана.

² Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1 дэх хэсэг;

³ Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1 дэх хэсэгт заасанг үндэслэн тогтоов.

*Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг
дагалдан гарах зардлын тооцооны тайлан*

Үндэсний статистикийн хорооноос гаргасан судалгаагаар⁴ “2024 оны байдлаар 3 дугаар улирлын байдлаар дундаж цалин 2.027.000 төгрөг болж өссөн байна.” гэж уг судалгаанд дурдсан байна

Ажиллах хугацааг Хөдөлмөрийн тухай хуульд⁵ заасан ажлын цагийг баримтлав.

Хүснэгт 2

Ажлын хөлс = Үндсэн цалинг : ажиллах хугацаа
2.027.000 : 22 өдөр : 8 цаг = 11.517 төгрөг /нэг цагийн ажлын дундаж хөлс/
11.517 : 60 минут = 192 төгрөг /нэг минутын цалин/

Дээрх үүргийг хэрэгжүүлэхэд нэг хуулийн этгээдэд үүсгэж байгаа зардлыг үйл ажиллагаанд зарцуулж буй хугацааг ажлын хөлсөөр үржүүлэх замаар тооцоолох юм.

Хүснэгт 3

д/д	Гүйцэтгэх үүрэг	Үүргийн мэдээллийн агуулга	Зарцуулах хугацаа	Ажлын хөлс	нэг бүрийн зардал
1	Хуулийн этгээдийн буюу компанийн хэлбэрт шилжих	Хуулийн этгээдийн нэрийн баталгаажуулалт хийх хүсэлт гаргах ⁶	60 минут	192 төгрөг	11520
		Хуулийн этгээд бүртгүүлэх өргөдөл гаргах	30 мин	192 төгрөг	5760
		Үүсгэн байгуулах баримт бичиг буюу хуулийн этгээд байгуулах шийдвэр /тогтоол/, дүрэм, хуульд заасан тохиолдолд үүсгэн байгуулах гэрээ;	480 минут	192 төгрөг	92160
		улсын тэмдэгтийн хураамж төлсөн баримт;	10 минут	192 төгрөг	1920

⁴ https://www.1212.mn/mn/statistic/statcate/48171320/table-view/DT_NSO_0400_069V2 Үндэсний статистикийн хорооны албан ёсны цахим хуудас, 2024 оны 9 дүгээр сард шинэчилсэн байдлаар

⁵ Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 84 дүгээр зүйлийн 84.1, 84.2 дахь хэсэгт заасан ажлын цаг, <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=16230709635751>.

⁶ Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1 дэх хэсэг;

*Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг
дагалдан гарах зардлын тооцооны тайлан*

		хувь нийлүүлсэн хөрөнгөтэй тохиолдолд нотлох баримт;	30 минут	192 төгрөг	5760
		.хуулийн этгээдийн хаягийн нотлох баримт. ⁷	20 минут	192 төгрөг	3840
2	Нийт нэг бүрийн зардал				120.960

3.3.ТООН ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ ТОГТООХ:

Энэ үе шатанд өмнөх үе шатуудад тогтоосон үүргийг хэдэн хуулийн этгээд, жилд хэдэн удаа гүйцэтгэх вэ гэдгийг хуанлийн нэг жилээр тооцоолон гаргах юм.

Одоогоор хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл ажиллуулж байгаа хэдэн хувь байгаа талаар тоон мэдээлэл байхгүй байх тул тоон үзүүлэлт тогтоох боломжгүй байна.

Мөн энэ үүргийг хуулийн этгээд нэг л удаа гүйцэтгэснээр дуусгавар болох юм.

Энэ үзүүлэлтийг гаргахын тулд **тохиолдлын тоо**⁸ болон **давтамжийг**⁹ холбогдох статистик мэдээ ашиглан тодорхойлж гаргах бөгөөд тэдгээрийн үржвэрээр “тоон үзүүлэлт” нь илэрхийлэгдэх юм.

ТОХИОЛДЛЫН ТОО x ДАВТАМЖ = ТООН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Нэг этгээд Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн дагуу хуулийн этгээдээр улсын бүртгэлд бүртгүүлэх үүргийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой гарах үйл ажиллагааны зардал 120960 төгрөг байхаар тооцоолсон болно.

3.4.НИЙТ ЗАХИРГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮНГ ТООЦОЖ ГАРГАХ:

Энэ үе шатанд өмнөх үе шатанд гаргасан үүргийн нийт зардлыг “тоон үзүүлэлт”-ээр үржүүлснээр гаргах юм.

НЭГ БҮРИЙН ЗАХИРГААНЫ ЗАРДАЛ x ТООН ҮЗҮҮЛЭЛТ = НИЙТ ЗАРДАЛ

3.5.ХУВИЛБАРЫГ НЯГТАЛЖ, ХЯЛБАРЧЛАХ БОЛОМЖИЙН ТАЛААР:

Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслөөр хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийг хуулийн этгээдийн тур дундаа компанийн хэлбэрээр үйл ажиллагаагаа явуулахаар заасан бөгөөд хуулийн төсөл батлагдвал

⁷ Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1 дэх хэсэгт заасанг үндэслэн тогтоов.

⁸ “Тохиолдлын тоо” гэдэг нь тухайн шинээр бий болж байгаа үүргийг хэдэн хуулийн этгээдэд хүлээлгэж байгааг илэрхийлэх тоог ойлгоно.

⁹ “Давтамж” гэдэг нь тухайн үүргийг биелүүлэх хуулийн этгээд буюу аж ахуйн нэгж байгууллагауг үүргийг жилд хэдэн удаа гүйцэтгэхийг илэрхийлэх тоо юм.

тодорхой хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл эзэмшиж байгаа боловч хувь хүнээр үйл ажиллагаагаа явуулж байгаа болон компаниас өөр хэлбэрээр зохион байгуулагдсан этгээдүүд нь компаниар улсын бүртгэлд бүртгүүлэх үүрэг оногдож байгаа болно.

Энэ үүргийг тухайн этгээд нэг удаа гүйцэтгэснээр дуусгавар болох тул зохицуулалтын хувилбарыг өөрчлөх болон хялбаршуулах шаардлагагүй буюу хуулийн төслөөр хэтрүүлсэн их үүрэг оногдуулаагүй байна. Иймд зардлыг бууруулах тодорхой саналгүй болно.

3.6.НЭМЭЛТ ЗАРДЛЫГ ТООЦОХ:

Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд хуулийн этгээдээс хуульд заасан үүргийг биелүүлэхийн тулд зайлшгүй төлөхөөр хуулиар тогтоосон төлбөр хураамж, тоног төхөөрөмж, материал зэргийг нэмэлт зардал гэсэн ойлголтод хамруулж ойлгох бөгөөд дараах нэмэлт зардал хуулийн этгээдээс гарахаар байна. Тухайлбал Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд зааснаар дараах нэмэлт зардал гарахаар байна. Үүнд:

“9 дүгээр зүйлийн 9.1.6 дахь заалтад зааснаар “хуулийн этгээд үүсгэн байгуулах, татан буулгах баримт бичиг гэрчлэхэд 4 400 төгрөг;”

Мөн хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1.1 дэх заалтад зааснаар “хуулийн этгээдийг улсын бүртгэлд бүртгэхэд 44 000 төгрөг;” төлөхөөр байна.

Нийт зардлыг тооцвол

Хүснэгт 4

д/д	Зардлын төрөл	Хэмжээ
1	Үүргийг биелүүлэхтэй холбоотой үйл ажиллагааны зардал	120960 төгрөг
2	Нэмэгдэл үйлчилгээний зардал-1 УТХураамж	44000 төгрөг
3	Нэмэгдэл үйлчилгээний зардал-1 Нотариатын зардал	4400 төгрөг
4	Нэг этгээдэд үүсэх нийт зардал	169.360 төгрөг

ДӨРӨВ.ХЭВЛЭЛ МЭДЭЭЛЛИЙН ЭРХ ЧӨЛӨӨНИЙ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГЫН ТӨСЛИЙГ ДАГАЛДАН ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГА БУЮУ УЛСЫН ТӨСӨВТ ҮҮСЭХ ЗАРДЛЫН ТООЦОО

Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн 2 дугаар бүлэг буюу Хэвлэл мэдээллийн байгууллагын хараат бус, бие даасан байдлын баталгаа бүлэгт төрийн зүгээс уг салбарт үзүүлэх баталгааг зааж өгсөн байна. Энэ хэсэгт болон хуулийн төслийн бусад хэсгүүдэд төр тодорхой чиг үүрэг хүлээсэн зохицуулалт байхгүй буюу хуулийн төслийн үзэл баримтлал, танилцуулгад дурдснаар хэвлэл мэдээллийн салбарыг төрөөс хараат бус байлгах, төрийн оролцоогүй байлгахгаар хуулийн төсөл нь боловсруулагдсан байна.

Иймд хуулийн төсөл батлагдсантай холбоотойгоор төрийн аль ч байгууллага, төсөвт зардал үүсгэхээргүй байна.

*Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг
дагалдан гарах зардлын тооцооны тайлан*
